

اگر در میان اعضای خانواده به جای عواطف و محبت و صمیمیت، پدیده عوارض آن حکم‌فرمایی کند و به جای مهر و محبت، دلگیری و اضطراب وجود داشته باشد، اعضای آن خانواده از هیچ کدام از عوارض و صدمات روانی و فکری ناشی از اعتیاد در امان نخواهد بود.

نقش آموزش خانواده در پیشگیری از اعتیاد به مواد مخدر

سید محمدحسین قاسمی گسگمین جان
کارشناس ارشد مشاوره (گیلان)

و فکری نیازمند است. حال اگر در میان اعضای خانواده به جای عواطف و محبت و صمیمیت، پدیده اعتیاد و عوارض آن حکم‌فرمایی کند و به جای مهر و محبت، دلگیری و اضطراب وجود داشته باشد، اعضای آن خانواده از هیچ کدام از عوارض و صدمات روانی و فکری ناشی از اعتیاد در امان نخواهد بود.

اعتیاد به مواد مخدر در واقع نوعی بیماری اجتماعی و به قول جامعه‌شناسان یک «بلائی اجتماعی» است، از این رو گفته می‌شود که بافت خانواده در معنادار شدن اعضای آن نقش بسزایی دارد. **عواملی مانند:** عدم توجه پدر و مادر به چگونگی تربیت فرزندان، نبود نظارت‌های لازم و ضروری از جهات رفتاری، عدم توجه به رشد روانی و سالم فرزندان، نبود فضای آرام و شاد

خانواده به عنوان هسته اولیه هر اجتماع تأثیری بنیادین بر رفتار افراد به عنوان سازندگان عرصه‌های گوناگون زندگی فردی و اجتماعی دارد و بخش عمده پردازش شخصیت و تکوین رفتار افراد در خانواده صورت می‌گیرد. از این رو می‌توان نهاد خانواده را نسبت به کل جامعه، مصداق مثل «خشت اول هر بنایی» دانست.

زندگی انسان از کانون گرم خانواده شروع می‌شود و زمانی محیط خانواده برای اعضای خانواده به کانون خوشبختی و مکانی دلپذیر و آرام تبدیل می‌گردد که زندگی آنها بر پایه پیوند قلبی و اطمینان متقابل و صمیمیت استوار باشد. انسان در کشاکش زندگی و برخورد با مشکلات، به آسودگی خیال و آرامش روانی

خانوادگی، وجود رابطه‌های بیمارگونه بین پدر و مادر و فرزندان، اعتیاد یکی از اعضای خانواده، کمبودهای عاطفی فرزندان و بسیاری از عوامل دیگر در اعتیاد فرزند یا فرزندان نقش مهمی دارند که برای پیش‌گیری از این معضل بزرگ نیاز به همکاری و همیاری همه افراد خانواده است.

اما آنچه در اینجا مطرح می‌گردد این است که چگونه می‌توان خانواده را به معنای حقیقی خود، آن طور که شایسته است برای فرزندان و سایر اعضای خانواده آماده و مجهز کرد و آن را از آسیب‌های اجتماعی چون اعتیاد رها کنید؟

در جواب باید اذعان داشت که بهترین راه و ابزار در این امر، آموزش به افراد خانواده، بخصوص پدر و مادر است. بدون تردید همه پدر و مادرها دوست دارند که از کانون گرم و صمیمی خانواده بهره‌مند بوده، خانواده‌ای متعادل و متعالی داشته باشند، چرا که رشد مطلوب و شکوفایی وجود کودکان و نوجوانان در سایر حرارت و گرمای وجود اولیای آینده‌نگر مقدور است و بس. همه ما برای برخورداری از کانون گرم و پویای خانواده، تربیت فرزندان صالح، سالم، هوشمند و توانا، نیازمند الگوها، برنامه‌ها و مطلوب‌ترین روش‌ها هستیم و همه بر این باوریم که پیش‌گیری از اختلالات رفتاری و آسیب‌های فردی و اجتماعی منطقی‌ترین و اساسی‌ترین روش‌هاست.

طبیعی است که به هنگام مواجه شدن با کوچک‌ترین روند ناسالم در رشد زیستی، عاطفی و تحول ذهنی کودکان و یا اختلال و آسیب در خانواده‌ها از هر تبار اقتصادی و اجتماعی که باشند، بدون تردید به منظور شناخت آسیب‌های روانی، اجتماعی، آشنایی با روش‌های پیش‌گیری از اختلالات رفتاری و اتخاذ روش‌های مطلوب ترمیمی و درمانی نیازمند آموزش و راهنمایی از سوی کارشناسان و صاحب‌نظران متعهد جامعه هستند. مشاوران خانواده به مانند آموزگاران وارسته و الگوهای شایسته، خواسته و ناخواسته، مستقیم و غیرمستقیم رسالت مهمی را در ارایه سرمشق‌های رفتاری و هدایت فکری و عملی بر عهده دارند و قادرند با جلب توجه کامل و اطمینان خانواده‌ها، باورها، نگرش‌ها، عادات و رفتارهای فردی و اجتماعی تازه‌ای در اعضای آن به وجود آورند که این امر با توجه به پیشرفت روزافزون علوم، فنون تکنولوژی از یک سو و لجام گسیختگی‌های فرهنگی، اختلالات فراوان رفتاری و آسیب‌های شخصیتی از سوی دیگر، مصونیت و در عین حال پویایی خانواده‌ها را با مشکل جدی مواجه ساخته و باعث

پیچیده شدن حیات روانی انسان‌ها و پیچیده شدن نیازها و ادراک‌های کودکان و نوجوانان گردیده، بر این اساس آموزش خانواده‌ها را برای هر زن و مردی ضروری می‌سازد. آموزش‌هایی که ضمن ایجاد شناخت بیشتر، اعضای خانواده را قادر می‌سازد نقش‌ها و وظایف خود را در برابر همسر و فرزندان به بهترین شکل ممکن انجام دهند. این آموزش باعث ایجاد چرخه‌ای مطلوب در تامین فضای سالم برای نسل‌های در گذر یک جامعه خواهد شد و تاثیر فراوانی در زندگی روانی و معنوی خانواده خواهد داشت.

پدر و مادر باید اطلاعات و تجارب لازم را برای ایفای نقش مطلوب خود از طریق آموزش‌هایی که به آنها ارایه می‌گردد، کسب کنند. پیامدهای این آموزش گرم شدن کانون خانواده، ایجاد و افزایش اعتماد به نفس در خود و فرزندان، یادگیری روش‌های صحیح تربیت مطابق با اصول و معیارهای علمی، شناسایی استعدادها، فرزندان و بارور کردن آنها، پیش‌گیری از مشکلات عاطفی و تحصیلی فرزندان، حل مشکلات تحصیلی یا رفتاری و پیشرفت تحصیلی فرزندان می‌باشد که همه موارد منجر به مصونیت خانواده‌ها در برابر آسیب‌های اجتماعی چون اعتیاد به مواد مخدر می‌گردد.